

Kommunövergripande plan mot Våld i nära relationer 2015-2018

Antagen av kommunfullmäktige, § 135
Datum för antagande: 2015-11-30

Inledning

Det finns en bred politisk enighet i Sverige om samhällets ansvar för att motverka våld i nära relationer. Lagstiftningen har under de senaste åren skärpts i flera omgångar och stödet till brottsoffer har förbättrats. Dock finns det mycket kvar att göra. Våld i nära relationer är ett angeläget och mångfasetterat samhällsproblem som berör flera aktörer. Våld i nära relationer begränsar den enskildes trygghet, hälsa och frihet samtidigt som det är ett hinder för jämställdhetsutvecklingen mellan kvinnor och män. För att förebygga och bekämpa relationsvåld behöver åtgärder vidtas i olika sammanhang och på olika nivåer. Det är viktigt att alla som i sitt arbete möter våldsutsatta, förövare och barn som bevittnat våld har kunskaper om våld. De behöver ha kännedom om våldets effekter, veta hur de ska fråga om våldsutsatthet på ett tryggt sätt och vad de ska göra med svaret. Våld i nära relationer och dess konsekvenser är inte enbart ett individuellt eller relationsproblem, det är ett samhällsproblem och ett folkhälsoproblem. Från och med 1 oktober 2014 gäller Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4). Här påtalas vikten av att våld i nära relationer blir ett av socialtjänstens ordinarie ansvarsområden. Dessa nya föreskrifter och allmänna råd ställer höga krav på kommunerna i allmänhet och på socialtjänsten i synnerhet. Götene kommun behöver en övergripande plan för hur arbetet med våld i nära relationer ska bedrivas i kommunen. Viktigt att belysa är att planen både omfattar mäns våld mot kvinnor, kvinnors våld mot män, våld i samkönade relationer samt barns utsatthet som vittne till våld mellan vuxna. För det konkreta arbetet med planen är det viktigt att varje kommunal verksamhet fram egna insatser och handlingsrutiner utifrån verksamhets- och ansvarsområde med utgångspunkt från planen.

Syfte

Planen syftar till att utveckla ett långsiktigt och systematiskt förebyggande arbete på olika nivåer i Götene kommun för att både motverka våld i nära relationer och tidigt kunna erbjuda stöd och skydd till våldsutsatta, barn som bevittnat våld och förövare. Planen utgör ett viktigt led i arbetet för att uppnå Götene kommuns vision om våldet i nära relationer ska upphöra samt att kommuninvånarna ska känna trygghet och säkerhet.

Planen syftar också till att:

- Tydliggöra de politiska intentionerna för kommunens arbete med våld i nära relationer.
- Synliggöra problematiken ur ett folkhälsoperspektiv.
- Skapa engagemang för att kommunen ska avsätta resurser för att motverka våldet.
- Aktivera enheterna till att arbeta med frågan på ett ansvarsfullt och kompetent sätt.
- Möjliggöra god kvalitet i insatser för och bemötande av de som drabbats av våld i nära relationer.

Kommunövergripande plan mot våld i nära relationer 2015-2018

VISION i Götene kommun

- Våld i nära relationer ska upphöra.
- Alla kommuninvånare ska känna trygghet och säkerhet.

MÅL i Götene kommun

- Kommunen bedriver ett uppsökande och förebyggande arbete gällande våld i nära relationer.
- Kommunen arbetar aktivt med uppföljning och kvalitetsutveckling gällande våld i nära relationer.
- Kommunen har samverkan med aktörer inom och utom kommunal verksamhet gällande våld i nära relationer.
- Handläggning och dokumentation av ärenden sker enligt gällande lagstiftning och normering. Personer som handlägger och dokumenterar har relevant utbildning.
- Kommunens insatser tillgodoser våldsutsattas och våldutövares behov.
- Kommunens arbete tillgodoser de behov som barn har som utsatts för eller bevittnat våld.
- Förekomst av våld beaktas inom samtliga sektorer i kommunen då våld i nära relationer är ett gemensamt samhällsproblem och ett folkhälsoproblem.

Definitioner av våld i nära relationer

Våld innebär varje handling som skrämmer, smärtar, skadar och/eller kränker en annan person och där någon genom sitt handlande utsätter en person för fara, hot, tvång och/eller begränsar dennes rörelse- och handlingsutrymme. Våld i en nära relation innebär att offret utsätts för våld eller hot om våld av en person med vilken hon/han har eller har haft en nära relation. Våld i nära relationer inkluderar alla typer av våld som kan förekomma mellan närstående i såväl heterosexuella som samkönade relationer samt inom syskon- och andra familje- och släktrationer. Denna våldsform förekommer i alla samhällsklasser, åldrar och kulturer. Det är viktigt att poängtera att barn som har bevittnat våld har upplevt våld. Det som kännetecknar våldet är att den utsatta har en nära relation till ofta starka emotionella band till förövare vilket i sin tur försvårar möjligheten till motstånd och uppbrott. Vanligtvis sker brotten inomhus i

offrets egen bostad och ökar i allvar och intensitet desto längre relationen pågår. (Källa: Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK)

Våldets olika uttryck

(Källa Socialstyrelsen och Våld i nära relationer.se):

FYSISKT VÅLD är varje form av oönskad fysisk beröring och fysisk handling som skadar och orsakar fysisk smärta. Det kan handla om knuffar, fasthållande, slag och sparkar.

PSYKISKT VÅLD är kränkningar med ord och handlingar som riktar sig mot en närståendes person eller dennes egendom och människovärde. Psykiskt våld kan ta sig många olika uttryck. Det kan handla om verbala kränkningar, isolering, hot och kontroll av olika slag. Det psykiska våldet kan också vara materiellt det vill säga aggressiva handlingar riktade mot materiella ting som skapar oro och rädsla.

SEXUELLT VÅLD är när någon blir tvingad att delta i en sexuell handling eller bevittna sexuella handlingar mot sin vilja. Sexuella handlingar som är oförenliga med personens egen mognad ses också som sexualiserat våld.

MATERIELLT VÅLD är en form av psykiskt våld som ger obehag och rädsla hos den som tvingas se på när en närstående aggressivt förstör möbler, inredning, eller andra materiella saker.

EKONOMISKT VÅLD OCH FÖRTRYCK av en närstående ses också som våld. Det kan uttryckas genom ekonomiska hot, begränsningar av gemensamma ekonomiska tillgångar eller att tvinga någon att utföra ekonomiska olagligheter. Förtrycket skapar begränsat handlingsutrymme och är nedvärderande.

SOCIAL UTSATTHET är när de utsatte hindras/isoleras från att träffa släkt och vänner eller hindras från att delta i sociala aktiviteter.

HEDERSRELATERAT VÅLD är det våld och förtryck som begränsar familjemedlemmar att träffa vem man vill, gifta sig med vem man vill eller på annat sätt inte vara fri att välja sitt eget sätt att leva.

FÖRSUMMELSE (omsorgssvikt) är ett aktivt försvårande av vardagen för personer som är beroende av omsorg på grund av funktionsnedsättning eller ålder. Försummelse innebär att man försvårar i stället för att underlätta vardagen, exempelvis genom medveten felaktig medicinering, bristande hygien, otillräcklig föda samt att lämna någon utan hjälp och tillsyn under längre perioder.

LATENT VÅLD är våld som i kraft av sin möjlighet är ständigt närvarande. Den som utsätts för våld i en nära relation lever i ständig beredskap för att utsättas för våld på nytt. Risken för nytt

våld skapar ett strategiskt och anpassat beteende hos den utsatte för att denne ska undvika att utsättas på nytt.

"Våld mot kvinnor är varje handling riktad mot annan person som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill" (ur Per Isdals bok "Meningen med våld")

FN:s definition av våld mot kvinnor lyder: *"varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet"*. Deklarationen om avskaffandet av våld mot kvinnor antogs av FN 1993.

Våld i nära relationer utgör allvarliga kränkningar som helt eller delvis inskränker på de grundläggande mänskliga rättigheterna. Studier visar att det finns starka kopplingar mellan utsatthet för våld och psykisk ohälsa senare i livet. Av Brås Nationella Trygghetsundersökning från 2014 framkommer att risken att utsättas för våld av närstående är störst för kvinnor, vid en dryg tredjedel av misshandelsbrotten mot kvinnor var gärningsmannen en närstående. Män står för den stora majoriteten av våldet, men det finns även kvinnliga förövare samt våld i samkönade relationer. Kvinnor och män är lika utsatta för brott i nära relationer men kvinnor utsätts oftare för grövre upprepat våld och är oftare i behov av vård med anledning av att de utsatts för grov misshandel. Kvinnor som utsatts för våld visar i högre grad än andra symptom på depression, ångest, mag- och tarmproblem, huvudvärk, yrsel, självska debeteende och riskbruk av alkohol (källa: Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK). Begreppet våld i nära relationer kan även inkludera problematiken Hedersrelaterat våld. Vid hedersrelaterat våld är det oftast den egna släkten som utgör hotet mot individen. Släkten ger uppdrag till någon närstående att utöva våld, vilket gör att hotbilden inte förändras om våldsutövaren häktas. Eftersom det i övrigt inte går att urskilja särskilda riskgrupper i samhället för våld i nära relationer handlar det förebyggande arbetet om att minska upprepat utsatthet och återfall i brott.

Våldets syfte

Oavsett hur våldet uttrycks är syftet med våldet att etablera och utöva makt och kontroll genom att skada och skrämja. Till skillnad från andra former av övergrepp utövas våld i nära relation oftast under en längre period och tenderar att öka i intensitet med tiden. Det kan innebära att våldet mer och mer blir både ett förväntat och till viss del accepterat inslag i den utsattes vardag. (Källa: Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK).

Allvarligt folkhälsoproblem

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) utgör våldet ett allvarligt hot mot den utsattas hälsa och säkerhet. Förutom direkta fysiska skador kan våldet även ge upphov till psykiskt lidande där den utsatte kan visa symptom på posttraumatisk stress. Våldet ger även upphov till fysiska konsekvenser på lång sikt. Vissa fall är så allvarliga att den som utsätts för våld dör. Varje år dödas ca 17 kvinnor i Sverige av en nuvarande eller före detta manlig partner. Dödligt våld är ofta resultatet av att den utsatta varit föremål för en längre tids våldsutövning, en kvinna som utsätts för våld i nära relation har ofta tvingats leva under mannens kontroll och dominans

under lång tid. Barn som lever i familjer där det förekommer våld upplever svåra situationer och kan också drabbas av posttraumatisk stress. De våldsutsatta, inklusive barnen, behöver stöd och bearbetning, även om våldet ligger långt tillbaka i tiden. Vissa kategorier av kvinnor har uppmärksammats som särskilt utsatta grupper. Kvinnor med utländsk härkomst, missbrukande, äldre samt psykiskt eller fysiskt funktionshindrade är grupper vars situation gör att omgivningen har svårare att upptäcka dem, eller till och med förbiser deras problem. Våld i nära relationer drabbar också anställda inom kommunen.

Kommunens arbete med våld i nära relationer

Att arbeta med våld i nära relationer innebär arbete på olika nivåer och på olika sätt. Handlingsplanen är utformad utifrån lagstiftning och normering i form av föreskrifter och allmänna råd.

Socialnämnden har ansvar för att arbetet med våld i nära relationer är av god kvalitet. Ansvarig för genomförande av arbetet är de verksamheter som arbetar utifrån Socialtjänstlagen och som i lagtext benämns som socialnämnd och socialtjänst, d.v.s. verksamheter inom sektor Omsorg samt ansvariga politiska nämnder.

Varje kommunal verksamhet bör ta fram egna handlingsrutiner för det egna arbetet mot våld i nära relationer. Uppföljningsmodell är framtagen för att följa upp kommunens arbete årsvis.

Resurser i Götene kommun

Deltagarna i samverkansgruppen är nyckelpersoner med spetskompetens inom respektive enhet i arbetet med våld i nära relationer. Deltagarna innehar utbildning inom ämnet med uppdrag att vidarebefordra information och kunskap om våld i nära relationer samt vara rådgivande till personal.

Lokal samverkansgrupp består av representanter från verksamheter inom Individ- och familjeomsorg, Handikappomsorg, Äldreomsorg samt Barn- och utbildning.

Syfte med samverkan är att;

- Säkerställa god kvalitet i arbetet med Våld i nära relationer i verksamheter inom sektorerna Omsorg och barn och utbildning.
- Utveckla goda handlingsrutiner som tillgodoser de behov som utsatta och utövare av våld i nära relationer har, samt de behov som barn som bevittnat våld har.
- Etablera samlade lösningar ur ett helhetsperspektiv för bra bemötande och stöd oberoende av vilken enhet personen har inledande kontakt med.
- Etablera fast samverkansform ger kontinuitet och kvalitetssäkrad handläggning.
- Säkerställa att personal som möter våldsutsatta, våldsutövarna och barnen som bevittnat våld har adekvat kunskap och relevanta arbetsmetoder gällande problematiken.

Deltagarna i samverkansgruppen är nyckelpersoner med spetskompetens inom respektive enhet i arbetet med våld i nära relationer. Deltagarna har uppdrag att vidarebefordra information och kunskap om våld i nära relationer samt vara rådgivande till personal.

Enheter inom Individ- och familjeomsorgen erbjuder rådgivning och stödinsatser samt medverkar vid kontakter med andra myndigheter och organisationer. De erbjuder även krisbearbetande samtal med barn som lever i familjer där det förekommer våld.

Vuxenheten erbjuder rådgivning och stödinsatser för vuxna som utsatts för våld i nära relationer, ekonomisk hjälp, erbjuder skyddat boende vid behov samt medverkar vid bostadsbyte. Samverkan sker med Utväg Skaraborg som ger stödinsatser till våldsutsatta, våldsutövare och barn som bevittnat våld. Socialsekreterare har stödkontakt med våldsutsatta, våldsutövare och kan erbjuda bistånd i form av kontaktperson, boendekostnad på kvinnojour etc. Samordnare för Våld i nära relationer deltar vid extern samverkan, såsom med polis, sjukvård, Utväg Skaraborg m.fl. Särskild kompetens om hedersrelaterat våld finns i arbetsgruppen.

Familjeenheten erbjuder rådgivning och stödinsatser för barn, ungdomar och föräldrar. Särskild kompetens om barn som lever i familjer där det förekommer våld finns i arbetsgruppen. Familjeenhetens socialsekreterare har nära samarbete med samordnare för våld i nära relationer och övriga handläggare i ärenden där det förekommer våld i nära relationer. Behandlande insatser för barn, unga och deras nätverk utförs inom Familjeteamets verksamhet.

Familjerådgivningen tar emot enskilda, par eller familjer som har problem i sina inbördes relationer. Familjerådgivningen bearbetar våld makar emellan i de situationer då våldet sker någon enstaka gång eller då våldet är situationsbundet t.ex. vid en separation eller annan kris.

Familjeteamet arbetar förebyggande med rådgivning och stödsamtal för föräldrar och krisbearbetande samtal för barn (enligt Rädda barnens Trappanmodell). De arbetar också med samarbetssamtal för att hjälpa föräldrar att komma överens när det gäller vårdnad, boende och umgänge.

Verksamheter inom Handikappomsorgen (HO) och Äldreomsorgen(ÄO) har en manual och handbok för personal som upptäcker eller får reda på att en person i anslutning till arbetsplatsen har utsatts för någon form av våld av en närstående. Verksamheter inom ÄO och HO erbjuder stöd och rådgivning till brukare, anhöriga samt vägledning till personal gällande våld i nära relationer.

Ledningssystem utgår ifrån Socialstyrelsens bedömningskriterier som används för uppföljning av kommunens arbete med våld i nära relationer. Bedömningskriterierna bygger på lagstiftning och normering i form av föreskrifter och allmänna råd. Socialtjänstlagen är en målinriktad ramlag, vilket innebär att det kan finnas andra sätt att uppnå målen på än de som anges. Uppföljning av ledningssystemet sker årligen genom dokumentet "Kommunstyrelsens uppföljningsmodell gällande kommunens arbete med våld i nära relationer".

Mål	Åtgärd/Tidplan	Ansvarig för uppföljning
Kommungemensam handlingsplan om våld i nära relationer.	Handlingsplanen revideras vart tredje år.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Kommunen bedriver uppsökande och förebyggande arbete gällande våld i nära relationer.	Socialtjänsten informerar om kommunens stöd till våldsutsatta personer. Plan ska finnas för hur detta arbete ska bedrivas.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Socialtjänsten bedriver genom samverkan ett uppsökande arbete för våldsutsatta personer och barn som bevittnat våld	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Socialtjänsten arbetar aktivt för att identifiera våldsutsatta och barn som bevittnat våld och som redan är aktuella inom socialtjänsten.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Socialtjänsten har insatser att erbjuda för personer som utövar våld mot närstående.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Kommunen arbetar aktivt med uppföljning och kvalitetsutveckling gällande arbetet med våld i nära relationer.	Socialtjänsten har ledningssystem som omfattar arbetet med våldsutsatta och barn som bevittnat våld och som säkerställer kvaliteten i arbetet.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Kommunen säkerställer att personal som utreder och arbetar med våldsutsatta och barn som bevittnat våld har adekvat utbildning och kompetens.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Kommunen har samverkan gällande våld i nära relationer.	Enheter inom sektor omsorg har skriftliga rutiner för såväl intern som extern samverkan i arbetet med våld i nära relationer.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Kommunen tillgodoser en våldsutsatt persons behov av säkerhet och skydd.	Socialtjänstens handläggning och insatser tillgodoser en våldsutsatt persons behov av skydd och hjälp. Socialtjänsten har rutiner för att säkerställa detta.	Enhetschef Individ och familjeomsorg

Götene kommun

Handläggning och dokumentation av ärenden sker enligt gällande lagstiftning och normering.	Socialtjänstens handläggning och beslut tillgodoser den enskildes behov av stöd och hjälp samt den enskildes behov av rättssäkerhet.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Kommunens insatser tillgodoser de våldsutsattas behov.	Socialtjänsten tillgodoser de behov av stöd och skydd som följande grupper har; <ul style="list-style-type: none">- våldsutsatt,- våldsutsatt med missbruksproblem,- våldsutsatt med funktionsnedsättning,- våldsutsatt med utländsk bakgrund,- våldsutsatt äldre,- person som lever under hedersrelaterat våld och förtryck,- våldsutsatt person som lever i samkönad parrelation.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Kommunens arbete tillgodoser de behov som barn har som bevittnat våld.	Socialnämnden inleder alltid utredning vid kännedom om barn som bevittnat våld eller utsatts för våld.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Socialnämnden tar ställning till om en polisanmälan ska göras om ett barn misstänks vara utsatt för brott.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Utredning av ett barn som kan ha utsatts för eller bevittnat våld eller andra övergrepp av en närstående ska belysa hur våldet har påverkat barnet, risken för om barnet kommer att utsättas eller bevittna ytterligare våld, konsekvenser för barnet på såväl kort som lång sikt samt barnets behov av insatser.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
	Socialtjänsten har insatser för att möta de behov av stöd och skydd som barn har som bevittnat våld.	Enhetschef Individ och familjeomsorg
Förekomst av våld beaktas inom samtliga sektorer i kommunen då våld i nära relationer är ett gemensamt samhällsproblem och ett folkhälsoproblem.	Varje verksamhet inom kommunen upprättar handlingsplaner för hur arbetet med våld i nära relationer ska bedrivas inom respektive verksamhet.	Enhetschef inom berörd kommunal verksamhet.